

Rättsfallssamlingen

DOMSTOLENS DOM (första avdelningen)

den 16 februari 2017*

”Begäran om förhandsavgörande — Självständiga handelsagenter — Direktiv 86/653/EEG — Samordning av medlemsstaternas lagstiftning — Belgisk lag om införlivande — Handelsagenturavtal — Huvudman som är etablerad i Belgien och en agent som är etablerad i Turkiet — Lagvalsklausul enligt vilken belgisk rätt ska vara tillämplig — Lag som inte kan tillämpas — Associeringsavtalet EEG-Turkiet — Förenlighet”

I mål C-507/15,

angående en begäran om förhandsavgörande enligt artikel 267 FEUF, framställd av Rechtbank van Koophandel te Gent (Handelsdomstolen i Gent, Belgien) genom beslut av den 3 september 2015, som inkom till domstolen den 24 september 2015, i målet

Agro Foreign Trade & Agency Ltd

mot

Petersime NV,

meddelar

DOMSTOLEN (första avdelningen)

sammansatt av avdelningsordföranden R. Silva de Lapuerta (referent) samt domarna E. Regan, J.-C. Bonichot, C.G. Fernlund och S. Rodin,

generaladvokat: M. Szpunar,

justitiesekreterare: förste handläggaren M. Ferreira,

efter det skriftliga förfarandet och förhandlingen den 13 juli 2016,

med beaktande av de yttranden som avgetts av:

- Agro Foreign Trade & Agency Ltd, genom A. Hansebout och C. Vermeersch, advocaten,
- Petersime NV, genom V. Pede, S. Demuynck och J. Vanherpe, advocaten,
- Belgiens regering, genom M. Jacobs och L. Van den Broeck, båda i egenskap av ombud, biträdda av E. De Gryse, avocat, samt av E. de Duve, advocaat,

* Rättegångsspråk: nederländska.

— Europeiska kommissionen, genom F. Ronkes Agerbeek, M. Wilderspin och H. Tserepa-Lacombe, samtliga i egenskap av ombud,

och efter att den 26 oktober 2016 ha hört generaladvokatens förslag till avgörande,

följande

Dom

- 1 Begäran om förhandsavgörande avser tolkningen av rådets direktiv 86/653/EEG av den 18 december 1986 om samordning av medlemsstaternas lagar rörande självständiga handelsagenter (EGT L 382, 1986, s. 17; svensk specialutgåva, område 6, volym 2, s. 150) och avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet, vilket undertecknades i Ankara den 12 september 1963 av Republiken Turkiet, å ena sidan, och av medlemsstaterna i EEG och gemenskapen, å andra sidan, och vilket ingicks, godkändes och bekräftades för gemenskapens räkning genom rådets beslut 64/732/EEG av den 23 december 1963 (EGT 1964, L 217, s. 3685) (nedan kallat associeringsavtalet).
- 2 Begäran har framställts i ett mål mellan Agro Foreign Trade & Agency Ltd (nedan kallat Agro), etablerat i Turkiet och Petersime NV, etablerat i Belgien. Målet avser olika ersättningar som eventuellt ska utgå till följd av att Petersime har sagt upp ett handelsagenturavtal mellan de två bolagen.

Tillämpliga bestämmelser

Unionsrätt

Direktiv 86/653

- 3 Andra och tredje skälet i direktiv 86/653 har följande lydelse:

”Skillnaderna inom gemenskapen mellan de nationella lagarna om handelsrepresentation påverkar i hög grad konkurrensvillkoren för och utövandet av denna näringsverksamhet samt försämrar både det befintliga skyddet för handelsagenter gentemot deras huvudmän och skyddet för affärsuppgörelser. Dessutom är dessa skillnader av sådant slag att de försvårar möjligheterna att ingå och genomföra avtal om handelsrepresentation mellan huvudman och handelsagent i olika medlemsstater.

Varuhandeln mellan medlemsstaterna bör ske på villkor liknande dem som gäller inom ett enskilt medlemsland, vilket nödvändiggör ett inbördes närmande mellan medlemsstaternas rättssystem i den utsträckning som krävs för en väl fungerande gemensam marknad. I detta hänseende undanröjs inte de ovannämnda skillnaderna genom föreskrifterna om lagvalsklausuler, även om de skulle göras likformiga, och därför är den föreslagna harmoniseringen nödvändig, trots att dessa föreskrifter finns.”

- 4 Artiklarna 17 och 18 i direktivet preciserar under vilka villkor handelsagenten, efter det att agenturavtalet upphört att gälla, har rätt till ersättning eller skadestånd för den skada han tillfogats som en följd av att hans affärsförbindelser med huvudmannen upphört.
- 5 Artikel 17.1 i direktivet har följande lydelse:

”Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som behövs för att se till att handelsagenten efter det att agenturavtalet upphört att gälla får ersättning ... eller får skadestånd ...”

Associeringsavtalet

- 6 Associeringsavtalet syftar enligt artikel 2.1 i detsamma till att främja ett fortlöpande och väl avvägt stärkande av de ekonomiska och handelsmässiga förbindelserna mellan parterna med beaktande av nödvändigheten av att säkerställa en snabb utveckling av Turkiets ekonomi och av att höja sysselsättningsnivån samt förbättra levnadsvillkoren för det turkiska folket.
- 7 Associeringsavtalet innehåller för detta ändamål föreskrifter om en förberedande fas som ska göra det möjligt för Republiken Turkiet att stärka sin ekonomi med gemenskapens hjälp (artikel 3), en övergångsfas under vilken en tullunion stegvis ska införas och parternas ekonomiska politik tillnärmas (artikel 4) samt en slutfas som bygger på en tullunion och innebär en intensifierad samordning av de avtalsslutande parternas ekonomiska politik (artikel 5).
- 8 Artikel 14 i associeringsavtalet återfinns i avdelning II, med rubriken ”Genomförande av övergångsfasen”, och har följande lydelse:

”De avtalsslutande parterna skall vägledas av artiklarna [51, 52, 54 och 56–61 FEUF] för att undanröja inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster mellan sig.”

Tilläggsprotokollet

- 9 Det tilläggsprotokoll, vilket fogats till associeringsavtalet, som undertecknades i Bryssel den 23 november 1970 och som ingicks, godkändes och bekräftades för gemenskapens räkning genom rådets förordning (EEG) nr 2760/72 av den 19 december 1972 (EGT L 293, 1972, s. 1; svensk specialutgåva, område 11, volym 1, s. 130) (nedan kallat tilläggsprotokollet), utgör enligt artikel 62 i detsamma en integrerad del av associeringsavtalet. I artikel 1 i protokollet fastställs villkoren för, den närmare utformningen av och tidsplanen för genomförandet av den övergångsfas som föreskrivs i artikel 4 i avtalet.
- 10 Tilläggsprotokollet innehåller en avdelning II med rubriken ”Rörlighet för personer och tjänster”, vars kapitel II avser etablering, tjänster och transporter.
- 11 Artikel 41.1 i tilläggsprotokollet ingår i kapitel II i nämnda avdelning II och har följande lydelse:

”De avtalsslutande parterna får inte sinsemellan införa nya begränsningar av etableringsrätten och den fria handeln med tjänster.”

Belgisk rätt

- 12 Wet betreffende de handelsagentuurovereenkomst (lag om handelsagenturavtal) av den 13 april 1995 (*Moniteur belge* av den 2 juni 1995, s. 15621) (nedan kallad 1995 års lag) syftar till att införliva direktiv 86/653 med belgisk rätt.
- 13 Artikel 27 i 1995 års lag har följande lydelse:

”Med förbehåll för tillämpningen av de internationella konventioner som Belgien har ingått ska belgisk lag vara tillämplig och belgiska domstolar vara behöriga med avseende på all verksamhet som bedrivs av en handelsagent vars huvudsakliga verksamhetsställe är beläget i Belgien.”

Målet vid den nationella domstolen och tolkningsfrågan

- 14 Agro är ett turkiskt bolag, etablerat i Ankara (Turkiet), som importerar och distribuerar jordbruksprodukter. Petersime är ett belgiskt bolag, etablerat i Olsene (Belgien), vars verksamhet består av utveckling, tillverkning och försäljning av äggkläckningsmaskiner och tillbehör för fjäderfämarknaden.
- 15 Den 1 juli 1992 ingick Petersime ett handelsagenturavtal med Agros föregångare, som därefter ersattes av Agro självt enligt ett avtal som undertecknades den 1 augusti 1996. Enligt detta avtal hade Agro, i sin egenskap av handelsagent, ensamrätt att sälja huvudmannens, Petersimes, varor i Turkiet. Avtalet som inledningsvis slöts för ett år innehöll en bestämmelse om automatisk förlängning varje år för en period av 12 månader, om det inte sagts upp av en av parterna genom ett rekommenderat brev med ett varsel på tre månader innan ettårsperioden löpt ut. I nämnda avtal fastställdes även att belgisk rätt var tillämplig på avtalet och att endast domstolarna i Gent (Belgien) var behöriga att pröva tvister avseende avtalet.
- 16 Genom skrivelse av den 26 mars 2013 underrättade Petersime Agro om att handelsagenturavtalet sades upp med verkan från den 30 juni 2013. Den 5 mars 2014 väckte Agro talan mot Petersime vid Rechtbank van Koophandel te Gent (Handelsdomstolen i Gent, Belgien) och yrkade härvidlag att Petersime skulle förpliktas att betala uppsägningsersättning och avgångsvederlag samt återta resterande lager och betala utestående fordringar.
- 17 Det framgår av beslutet om hänskjutande att Agro till stöd för sin talan har åberopat det skydd för handelsagenter som föreskrivs i 1995 års lag. Agro har härvidlag hävdat att bestämmelserna i 1995 års lag är tillämpliga i förevarande fall, eftersom parterna med giltig verkan har valt att belgisk rätt ska tillämpas på deras avtal. Petersime har tvärtom gjort gällande att det enbart är allmänna belgiska rättsregler som ska tillämpas, då 1995 års lag enbart är tillämplig om handelsagenten utövar verksamhet i Belgien, vilket inte är fallet i det nationella målet.
- 18 Den hänskjutande domstolen har konstaterat att parterna uttryckligen gjort ett lagval, i förevarande fall till förmån för belgisk rätt. Den hänskjutande domstolen anser emellertid att detta inte innebär att 1995 års lag ska tillämpas, eftersom denna lag i geografiskt hänseende enbart är tillämplig på handelsagenter som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Belgien. Artikel 27 i 1995 års lag, såsom den tolkats i belgisk rätt, innebär således att denna lag är självbegränsande på så sätt att den förlorar sin bindande karaktär när handelsagenten inte har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Belgien, oberoende av om parterna eventuellt har gjort ett generellt lagval till förmån för belgisk rätt.
- 19 Mot denna bakgrund har Rechtbank van koophandel te Gent (Handelsdomstolen i Gent) beslutat att vilandeförklara målet och ställa följande fråga till domstolen:

”Är 1995 års lag, som införlivar direktiv 86/653 med belgisk rätt, förenlig med detta direktiv, bestämmelserna i associeringsavtalet, vars syfte uttryckligen är att Republiken Turkiet ska bli medlem i Europeiska unionen och med Republiken Turkiets och unionens skyldigheter att sinsemellan undanröja inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster, då den belgiska handelsagenturlagen föreskriver att lagen enbart ska tillämpas på handelsagenter som har sitt huvudsakliga verksamhetsställe i Belgien, men inte ska tillämpas när en huvudman som är etablerad i Belgien och en agent som är etablerad i Turkiet uttryckligen har gjort ett lagval till förmån för belgisk rätt?”

Prövning av tolkningsfrågan

- 20 Domstolen erinrar inledningsvis om att de yttranden som inkommit till domstolen visar på en skillnad mellan tolkningen av artikel 27 i 1995 års lag och tillämpningen av denna lag, genom vilken direktiv 86/653 införlivas, med avseende på den situation som är aktuell i det nationella målet.

- 21 Såväl parterna i det nationella målet som den hänskjutande domstolen anser nämligen att artikel 27 i 1995 års lag, såsom den har tolkats i den belgiska rättsordningen, innebär att denna lag inte är tillämplig på ett sådant handelsagenturavtal som det som avses i det nationella målet, när huvudmannen är etablerad i Belgien och handelsagenten är etablerad i Turkiet där denne bedriver den verksamhet som följer av detta avtal. Under sådana omständigheter kan handelsagenten inte komma i åtnjutande av det skydd som föreskrivs i nämnda lag vid uppsägning av nämnda avtal, trots att parterna i det avtal som är aktuellt i det nationella målet har bestämt att belgisk rätt ska vara tillämplig på detta avtal.
- 22 Den belgiska regeringen har däremot gjort gällande att artikel 27 i 1995 års lag inte har den självbegränsande verkan som den hänskjutande domstolen tillskriver den. Enligt denna regering är lagen tillämplig på en sådan situation som den nu aktuella, i vilken en huvudman som är etablerad i Belgien och en handelsagent som är etablerad i Turkiet uttryckligen har bestämt att belgisk rätt ska vara tillämplig på avtalet.
- 23 Såvitt avser tolkningen av bestämmelser i den nationella rättsordningen är domstolen i princip skyldig att grunda sig på de rättsliga kvalificeringar som följer av beslutet om hänskjutande. Enligt fast rättspraxis är domstolen nämligen inte behörig att tolka en medlemsstats nationella rätt (dom av den 17 mars 2011, *Naftiliaki Etaireia Thasou och Amaltheia I Naftiki Etaireia*, C-128/10 och C-129/10, EU:C:2011:163, punkt 40 och där angiven rättspraxis).
- 24 Följaktligen ska den fråga som den hänskjutande domstolen har ställt besvaras utifrån de premisser som framgår av beslutet om hänskjutande.
- 25 Den hänskjutande domstolen har ställt sin fråga för att få klarhet i huruvida direktiv 86/653 och associeringsavtalet ska tolkas så, att de utgör hinder för nationella bestämmelser, genom vilka detta direktiv införlivas med den berörda medlemsstatens rättsordning, vilka utesluter handelsagenturavtal från bestämmelsernas tillämpningsområde i fall där handelsagenten är etablerad i Turkiet och där bedriver den verksamhet som följer av detta avtal samt huvudmannen är etablerad i nämnda medlemsstat, vilket medför att handelsagenten inte kan göra gällande de rättigheter som handelsagenter garanteras genom nämnda direktiv när ett sådant handelsagenturavtal upphör.

Direktiv 86/653

- 26 För att besvara frågan från den hänskjutna domstolen rörande direktiv 86/653 ska det prövas om en sådan handelsagent, som käranden i det nationella målet, vilken bedriver verksamhet i enlighet med ett handelsagenturavtal i Turkiet och vars huvudman är etablerad i en medlemsstat, omfattas av direktivets tillämpningsområde.
- 27 En sådan situation behandlas inte uttryckligen i vare sig artiklarna 17 och 18 i direktiv 86/653 eller övriga bestämmelser i detta direktiv. Enligt domstolens fasta praxis ska vid tolkningen av en unionsbestämmelse inte bara lydelsen beaktas, utan också sammanhanget och de mål som eftersträvas med de föreskrifter som bestämmelsen ingår i (se, bland annat, dom av den 20 november 2014, *Utopia*, C-40/14, EU:C:2014:2389, punkt 27 och där angiven rättspraxis).
- 28 Det står klart att målet med direktivet är att harmonisera medlemsstaternas rättsregler vad gäller rättsförhållandet mellan parterna i avtal om handelsagentur (dom av den 23 mars 2006, *Honyvem Informazioni Commerciali*, C-465/04, EU:C:2006:199, punkt 18 och där angiven rättspraxis).
- 29 Av andra och tredje skälet i direktiv 86/653 framgår att de harmoniseringsåtgärder som föreskrivs i detta syftar till att skydda handelsagenter i förhållandet mellan dem och deras huvudmän, att undanröja begränsningar för utövandet av handelsagentyrket, att skapa enhetliga konkurrensvillkor inom unionen, att främja och öka skyddet för affärsuppgörelser och att underlätta varuhandeln mellan

medlemsstaterna genom att tillnärma medlemsstaternas lagstiftning på området för handelsrepresentation. I direktivet föreskrivs för detta ändamål bland annat bestämmelser, i artiklarna 13–20, angående handelsagentursavtals ingående och upphörande (se, för ett liknande resonemang, dom av den 17 oktober 2013, Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, punkt 37 och där angiven rättspraxis, och dom av den 3 december 2015, Quenon K., C-338/14, EU:C:2015:795, punkt 23 och där angiven rättspraxis).

- 30 Domstolen har i detta sammanhang redan slagit fast dels att artiklarna 17 och 18 i direktiv 86/653 har en central betydelse, eftersom de bestämmer den skydds nivå för handelsagenter som unionslagstiftaren har ansett vara rimlig vid inrättandet av den gemensamma marknaden, dels att de bestämmelser som införts genom direktivet för detta ändamål har bindande karaktär (se dom av den 17 oktober 2013, Unamar, C-184/12, EU:C:2013:663, punkterna 39 och 40).
- 31 Domstolen har vidare preciserat att de bestämmelser som föreskrivs i artiklarna 17–19 i nämnda direktiv syftar till att, via kategorin handelsagenter, skydda etableringsfriheten och säkerställa att konkurrensen på den inre marknaden inte snedvrids, och att det därför framstår som nödvändigt att dessa bestämmelser iakttas inom unionen för att de mål som eftersträvas med EUF-fördraget ska kunna uppnås (dom av den 9 november 2000, Ingmar, C-381/98, EU:C:2000:605, punkt 24).
- 32 Domstolen har slutligen konstaterat att det är av väsentlig betydelse för unionens rättsordning att en huvudman som är etablerad i ett tredjeland, vars handelsagent bedriver sin verksamhet i unionen, inte kan kringgå dessa bestämmelser genom en enkel lagvals klausul. Den funktion som dessa bestämmelser har kräver nämligen att de är tillämpliga när situationen uppvisar en nära koppling till unionen, särskilt när handelsagenten bedriver sin verksamhet i en medlemsstat, oavsett vilket lands lag som parterna har velat ska vara tillämplig på avtalet (dom av den 9 november 2000, Ingmar, C-381/98, EU:C:2000:605, punkt 25).
- 33 När handelsagenten, såsom i det nationella målet, bedriver sin verksamhet utanför unionen innebär emellertid inte den omständigheten att huvudmannen är etablerad i en medlemsstat att det finns en tillräckligt nära koppling till unionen, med avseende på tillämpningen av bestämmelserna i direktiv 86/653, med beaktande av det syfte som eftersträvas med detta direktiv, såsom det har preciserats i domstolens praxis.
- 34 Det är nämligen inte nödvändigt, för att skapa enhetliga konkurrensvillkor inom unionen för handelsagenter, att erbjuda de handelsagenter som är etablerade och bedriver sin verksamhet utanför unionen ett skydd som är jämförbart med det som gäller för handelsagenter som är etablerade eller bedriver sin verksamhet inom unionen.
- 35 En handelsagent som bedriver verksamhet i enlighet med ett handelsagenturavtal i Turkiet, såsom kändan i det nationella målet, omfattas under dessa omständigheter inte av tillämpningsområdet för direktiv 86/653, även om huvudmannen är etablerad i en medlemsstat, och det föreligger därför inte någon skyldighet att ge en sådan handelsagent det skydd som föreskrivs i detta direktiv för handelsagenter.
- 36 Direktiv 86/653 innebär följaktligen inte i sig någon skyldighet för medlemsstaterna att vidta harmoniseringsåtgärder i fråga om handelsagenter som befinner sig i en sådan situation som den som avses i det nationella målet, och direktivet utgör således inte hinder för sådana nationella bestämmelser som dem i målet vid den hänskjutande domstolen.

Associeringsavtalet

- 37 Vad gäller den hänskjutande domstolens fråga huruvida skyddsreglerna i direktiv 86/653 är tillämpliga på en handelsagent som är etablerad i Turkiet och vars huvudman är etablerad i en medlemsstat, mot bakgrund av Republiken Turkiets och unionens skyldigheter enligt associeringsavtalet att sinsemellan undanröja alla inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster, ska domstolen undersöka huruvida direktiv 86/653 kan bli tillämpligt på handelsagenter som är etablerade i Turkiet på grund av bestämmelserna om sådana skyldigheter i associeringsavtalet, det vill säga artikel 14 i detta avtal och artikel 41.1 i tilläggsprotokollet.
- 38 Vad gäller artikel 14 i associeringsavtalet följer det visserligen av själva lydelsen av denna bestämmelse och av det mål som eftersträvas med detta avtal att de principer som kommit till uttryck i artiklarna 45 och 46 FEUF och i fördragets bestämmelser om friheten att tillhandahålla tjänster i möjligaste mån ska tillämpas på turkiska medborgare för att undvika inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster mellan de avtalslutande parterna (dom av den 21 oktober 2003, Abatay m.fl., C-317/01 och C-369/01, EU:C:2003:572, punkt 112 och där angiven rättspraxis).
- 39 Den tolkning som gjorts av bestämmelser i unionsrätten, inklusive bestämmelser i fördraget, i fråga om den inre marknaden kan emellertid inte automatiskt överföras på tolkningen av ett avtal som unionen ingått med ett tredjeland, såvida det inte uttryckligen föreskrivs i själva avtalet (dom av den 24 september 2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punkt 44 och där angiven rättspraxis).
- 40 Domstolen har redan slagit fast att användningen av verbet ”vägleda” i artikel 14 i associeringsavtalet inte innebär att de avtalslutande parterna är skyldiga att direkt tillämpa vare sig fördragets bestämmelser om friheten att tillhandahålla tjänster eller de bestämmelser som antagits för att genomföra dessa. Parterna ska enbart betrakta bestämmelserna som vägledning när de antar bestämmelser för att genomföra de mål som uppställts i nämnda avtal (dom av den 24 september 2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punkt 45).
- 41 Vad närmare gäller associeringen mellan unionen och Republiken Turkiet har domstolen redan fastställt att det, vid bedömningen av huruvida en bestämmelse i unionsrätten ska tillämpas analogt inom ramen för denna associering, ska göras en jämförelse mellan å ena sidan syftet med associeringsavtalet och det sammanhang där det ingår och å andra sidan syftet med den aktuella unionsbestämmelsen och det sammanhang där den ingår (dom av den 24 september 2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punkt 48).
- 42 Associeringsavtalet och tilläggsprotokollet syftar emellertid i huvudsak till att främja Turkiets ekonomiska utveckling och har därmed ett rent ekonomiskt syfte (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 september 2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punkt 50).
- 43 Syftet med associeringsavtalet är inte att utveckla de ekonomiska friheterna för att ge upphov till en allmän fri rörlighet för personer som skulle vara jämförbar med den som gäller för unionsmedborgare enligt artikel 21 FEUF. Det föreskrivs i detta avtal och dess tilläggsprotokoll inte någon allmän princip om fri rörlighet för personer mellan Turkiet och unionen. Associeringsavtalet garanterar för övrigt utövandet av vissa rättigheter endast i värdmedlemsstaten (se, för ett liknande resonemang, dom av den 24 september 2013, Demirkan, C-221/11, EU:C:2013:583, punkt 53).
- 44 När det gäller unionsrätten har skyddet för etableringsfriheten och friheten att tillhandahålla tjänster, genom bestämmelserna om handelsagenter i direktiv 86/653, däremot sin grund i målet att inrätta en inre marknad i form av ett område utan inre gränser, med undanröjande av alla hinder för införandet av en sådan marknad.

- 45 De skillnader som finns mellan fördragens och associeringsavtalets syften medför att de skyddsregler som föreskrivs i direktiv 86/653 för handelsagenter inte kan anses utvidgas genom nämnda avtal till att gälla även handelsagenter som är etablerade i Turkiet.
- 46 Den omständigheten att Republiken Turkiet har införlivat detta direktiv med sin nationella rättsordning, såsom framgår av beslutet om hänskjutande, kan inte föranleda någon annan bedömning. Direktivet har nämligen inte införlivats på grund av att det fanns en skyldighet enligt associeringsavtalet att göra detta, utan på grund av att detta tredjeland själv har velat införliva direktivet.
- 47 Vad gäller artikel 41.1 i tilläggsprotokollet erinrar domstolen om att ”standstill”-klausulerna i artikel 13 i associeringsrådets beslut nr 1/80 av den 19 september 1980 om utveckling av associeringen och i artikel 41.1 i tilläggsprotokollet utgör ett generellt förbud mot att en medlemsstat antar nya bestämmelser som syftar eller leder till att en turkisk medborgare underkastas mer restriktiva villkor vad gäller dennes rätt att utöva en ekonomisk frihet i en medlemsstat än vad som gällde när nämnda beslut och nämnda tilläggsprotokoll trädde i kraft i den berörda medlemsstaten (dom av den 12 april 2016, Genc, C-561/14, EU:C:2016:247, punkt 33).
- 48 Av detta följer att artikel 41.1 i tilläggsprotokollet endast gäller turkiska medborgare som utövar sin frihet att etablera sig eller tillhandahålla tjänster i en medlemsstat.
- 49 En sådan handelsagent som käranden i det nationella målet, som är etablerad i Turkiet och som inte tillhandahåller några tjänster i den berörda medlemsstaten, ingår följaktligen inte bland de personer som denna bestämmelse är tillämplig på.
- 50 Det är således inte nödvändigt att undersöka huruvida 1995 års lag utgör en sådan ”ny begränsning” som avses i artikel 41.1 i tilläggsprotokollet.
- 51 Under dessa omständigheter konstaterar domstolen att inte heller associeringsavtalet utgör hinder för sådana nationella bestämmelser såsom dem i det nationella målet.
- 52 Av det anförda följer att den ställda frågan ska besvaras enligt följande: Direktiv 86/653 och associeringsavtalet ska tolkas så, att de inte utgör hinder för nationella bestämmelser genom vilka detta direktiv införlivas med den berörda medlemsstatens rättsordning, vilka utesluter handelsagenturavtal från bestämmelsernas tillämpningsområde i fall där handelsagenten är etablerad i Turkiet och där bedriver den verksamhet som följer av detta avtal samt huvudmannen är etablerad i nämnda medlemsstat, vilket medför att handelsagenten inte kan göra gällande de rättigheter som handelsagenter garanteras genom nämnda direktiv när ett sådant handelsagenturavtal upphör.

Rättegångskostnader

- 53 Eftersom förfarandet i förhållande till parterna i det nationella målet utgör ett led i beredningen av samma mål, ankommer det på den hänskjutande domstolen att besluta om rättegångskostnaderna. De kostnader för att avge yttrande till domstolen som andra än nämnda parter har haft är inte ersättningsgilla.

Mot denna bakgrund beslutar domstolen (första avdelningen) följande:

Rådets direktiv 86/653/EEG av den 18 december 1986 om samordning av medlemsstaternas lagar rörande självständiga handelsagenter och avtalet om upprättandet av en associering mellan Europeiska ekonomiska gemenskapen och Turkiet, vilket undertecknades i Ankara den 12 september 1963 av Republiken Turkiet, å ena sidan, och av medlemsstaterna i EEG och gemenskapen, å andra sidan, och vilket ingicks, godkändes och bekräftades för gemenskapens

räkning genom rådets beslut 64/732/EEG av den 23 december 1963, ska tolkas så, att de inte utgör hinder för nationella bestämmelser genom vilka detta direktiv införlivas med den berörda medlemsstatens rättsordning, som utesluter handelsagenturavtal från bestämmelsernas tillämpningsområde i fall där handelsagenten är etablerad i Turkiet och där bedriver den verksamhet som följer av detta avtal samt huvudmannen är etablerad i nämnda medlemsstat, vilket medför att handelsagenten inte kan göra gällande de rättigheter som handelsagenter garanteras genom nämnda direktiv när ett sådant handelsagenturavtal upphör.

Underskrifter